

Geliş Tarihi:03.09.2018
Kabul Tarihi:01.12.2018
SPORMETRE, 2018,16(4),288-295
DOI: 10.1501/Sporm_0000000411

BASKETBOL VE FUTBOL HAKEMLERİNİN MESLEKİ HAZ DÜZEYLERİNİN BAZI DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Aydın KARAÇAM¹, Atilla PULUR²

¹İstanbul Aydın Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul

²Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara

Öz: Çalışmanın amacı hakemlerin mesleki haz düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesidir. Çalışma grubu uygun örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Çalışmaya 2017-2018 sezonunda aktif olarak hakemlik yapan %61'i (n:200) basketbol ve %39'u (n:125) futbol hakemi olmak üzere 325 kişilik hakem grubu katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ve Karaçam ve Pulur (2018) tarafından geliştirilen hakemler için mesleki haz ölçeği (HİMHO) kullanılmıştır. Değişkenler arası ilişkilerin belirlenmesi için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı, ikili karşılaştırmalarda t testi ve çoklu karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Yapılan analizlerde basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeyleri arasında cinsiyetlerine göre erkek hakemler lehine, hakemlikten elde edilen gelirlerinden memnun olma durumlarına göre gelirinden memnun olanlar lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür (p<.05). Basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeyleri ile yönetilen maç sayısı arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu görülmüştür (p<.05). Basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeylerinin branşa, klasmana ve eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir (p>.05). Basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeyleri ile yaş ve hakemlik yılı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (p>.05). Araştırma sonucunda futbol ve basketbol hakemlerinin cinsiyetleri, hakemlikten elde ettikleri gelir düzeyi ve yönettikleri maç sayısının hakemlerin mesleki haz düzeyleri için önemli değişkenler olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Hakem, Basketbol Hakemi, Futbol Hakemi, Mesleki Haz

EXAMINING BASKETBALL AND SOCCER REFEREES' LEVELS OF ZEST FOR WORK IN TERMS OF CERTAIN DEMOGRAPHIC VARIABLES

Abstract: The aim of this study is to examine the referees' zest for work levels in relation to certain demographic variables. Convenience sampling method was used in the study and the sample consisted of a group of 325 referees who actively served during the 2017-2018 season. 61% (n:200) of the participants were basketball referees and 39% (n:125) were soccer referees. A demographic information form and "The Zest for Work Scale for Referees" (ZWSR) developed by Karaçam and Pulur (2017) were used as data collection tools. The Pearson-Product Moment Correlation Coefficient was used to determine the correlations between the variables, and t-test and one-way variance analysis (ANOVA) were used in binary and multiple comparisons, respectively. As a result of the analyzes, basketball and soccer referees were found to have a significant difference in favor male referees by the variable of gender and in favor of those who are satisfied with their income by the variable of satisfaction with the income (p<.05). It was observed that basketball and soccer referees' zest for work levels did not show any significant difference in terms of branch, classification and educational background (p>.05). There was no significant relationship between the participants' zest for work levels and the variables of age and refereeing experience (p>.05). As a result of the study, basketball and football referees' gender, income level, and the number of matches they have refereed so far were found to be critical variables for the referees' zest for work levels.

Key Words: Referee, Basketball Referee, Soccer Referee, Zest For Work

GİRİŞ

Hakemler için mesleki haz kavramı pozitif psikolojiden inşa edilmiş bir kavramdır. Hakemler için mesleki haz kavramı, hakemlerin hakemlik mesleğine yönelik duydukları ilgi, coşku, mutluluk, canlılık ve heyecan gibi olumlu duygusal hisleri içeren bir kavramdır (Karaçam ve Pulur, 2018).

Tüm meslekler için haz fikri işle ilişkilendirilebilmekte ve haz, iş doyumunu ve yaşam doyumunu öngörmektedir (Hoy ve Tarter, 2011). İş doyumunu, bireyin işinden veya iş deneyimlerinden kaynaklanan keyifli veya olumlu duygusal durum olarak tanımlanmaktadır (Lent ve Brown, 2006). Yaşam doyumundan ise genel anlamda iyi hissetme duygusu olarak bahsedilebilmektedir (Lent ve ark., 2011). Peterson ve Seligman'ın (2004) iyi karakterin özelliklerinin belirlenmesi amacıyla yaptıkları sınıflamada haz, hayata umut, enerji ve heyecanla yaklaşmak olarak belirlenmiştir. Park ve Peterson'a (2010) göre haz, hayata heyecan ve enerjiyle yaklaşmak, bir şeyleri yarım veya gönülsüzce yapmamak, hayatı bir macera olarak görerek yaşamak ve kendini canlı ve aktif hissetmek anlamına gelmektedir. Mesleki haz kavramını iş doyumundan ayıran özelliği canlılık içermesidir. Canlılık; mutluluk, ilgi ve coşkuyu içeren birtakım pozitif duygularla ilişki içindedir. Canlılık yüksek düzeyde aktivasyon veya enerji içermesi yönüyle iyi hissetmeden ve mutluluktan ayrılmaktadır (Weinstein ve Ryan, 2009). Josephson ve Vingard'a (2007) göre mesleki haz kavramı yaşam hazzı kavramından türemekte ve mevcut çalışma durumundan duyulan coşku ve doyumun derecesi anlamına gelmektedir. Mesleki haz kavramı, iş doyumundan daha geniş bir kavram olarak yorumlanabilmekte ve memnuniyetin yanında coşku ve iş doyumuna ilişkin daha güçlü duyguları içermektedir. Çalışanların mesleklerinden duydukları hazzın geliştirilmesi ve teşvik edilmesi, çalışanların işe meslek aşkıyla yaklaşmalarını sağlayacak ve iş doyumları ile üretkenliklerini destekleyecektir. Bu bağlamda hakemlerin hakemlik mesleğinden duydukları haz düzeyleri önem arz etmektedir.

Hakemler, müsabaka sırasında görevlerini başarıyla yerine getirmek ve kararlarında hata yapmamak için baskı altında birden fazla görevi yerine getirmelidir. Örneğin, hakemler, olumsuz koşullar ve baskı altında, maç sırasında gerçekleşen eylemleri değerlendirmeli ve yargılamalı, hızlı kararlar almalı, oyunu yönetmeli, doğru iletişim kurmalı, oyunun birden çok yönüne dikkat etmeli, düzenini sürdürmeli, anlaşmazlıkları ve problemleri çözmelidir (Tuero ve ark., 2002; Karaçam ve Pulur, 2016). Bu görevlerdeki yetersizlik, dikkatsizlik, yanlış kararlar, gecikmeli tepkiler, nihai stres ve tükenmişliğe yol açabilir (Guillén ve Feltz, 2011; Ekmekçi, 2008; Ekmekçi, 2016). Ayrıca hakemler özellikle popüler spor branşlarında müsabaka öncesi, sırası ve sonrasında seyirci, oyuncu ve kulüp baskısına maruz kalmaktadırlar. Bu nedenle hakemlerin yaptıkları iş oldukça zor ve yıpratıcıdır. Hakemler tüm bu olumsuz etkenlere karşı güçlü bir karakter göstermek zorundadır. Mesleki haz, içsel veya dışsal engeller karşısında hedeflere ulaşabilmek için içinde irade barındıran duygusal bir karakter özelliği olarak ortaya çıkmaktadır (Peterson ve ark., 2009; Erdoğan, 2013; Sezgin ve Erdoğan, 2015). Ayrıca üst düzey hakemler işlerinden son derece zevk alırlar. Bu duygu ve haz, enerjiyi hissetme ve pozitif zihinsel düşünce ile güçlü bir şekilde bağlıdır. İyi hakemlik çok çalışma, kendini adanma ve çok uygulama gerektirir. Bütün bu sözcükler haz ile yakından ilişkili olan yüksek düzeyde

motivasyondan gelir. Eğer bir hakemin hakemlikten haz alması azalır, uygulamada ve işteki çabasında motivasyon eksikliği olacaktır. Hakemler arasında en yaygın olan konu, hakemliği sürdüremeyen kişilerin artık ondan haz almadığıdır. Çünkü üzerlerinde şiddetli bir baskı vardır. Performanslarının değerlendirilmesi ve takdir edilme eksikliği söz konusudur (Ekmekçi, 2011). Buradan hareketle yaptığı işten haz alan hakemlerin bu içsel veya dışsal engelleri ve olumsuzlukları daha rahat aşarak üst düzeyde performans gösterecekleri düşünülmektedir.

Bu nedenle hakemlerin mesleki haz düzeylerinin ölçülmesi ve mesleki haz düzeylerini etkileyecek değişkenlerin bilinmesi hakem performansının geliştirilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu çalışmada hakemlerin hakemlik mesleğinden duydukları hazzın bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE METOT

Model

Hakemlerin hakemlik mesleğinden duydukları hazzın bazı demografik değişkenler açısından incelenmesini amaçlayan bu araştırma ilişkisel tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. İlişkisel araştırmalar her ne kadar gerçek anlamda bir nedenselliğin varlığını kanıtlamasa da bazı ileri düzey istatistik tekniklerinin kullanılmasıyla ilişkisel araştırmalarla neden-sonuç ilişkisine yönelik çıkarımlarda bulunmak mümkün olabilmektedir (Fraenkel ve Wallen, 2009).

Araştırma grubu

Bu çalışmada araştırma grubu uygun örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Ulaşılabilirlik ve elverişlilik esasına dayalı olan uygun örnekleme yöntemi bazı araştırma konularında bilgilerin hızlıca toplanması amacıyla tercih edilen bir yöntemdir (Büyüköztürk, 2010). Uygun örnekleme yöntemiyle seçilen 325 kişilik grubun %61'i (n:200) basketbol ve %39'u (n:125) futbol hakemidir. Araştırmaya katılan hakem grubunun %15'ini (n:50) kadın, % 85'ini (n:275) erkek hakemler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan hakem grubunun %14'ünü (n:44) aday, % 32'sini (n:107) il ve %54'ünü (n: 177) klasman hakemleri oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan hakemlerin yaş ortalanması 25, hakemlik tecrübeleri ortalama 5 yıldır. Araştırmaya katılan hakemlere ölçme aracı müsabakalarının olmadığı bir zamanda yüz yüze uygulanmıştır.

Veri toplama araçları

Hakemler İçin Mesleki Haz Ölçeği (HİMHO)

Hakemlerin hakemlik mesleğinden duydukları hazzın belirlenmesinde 2013 yılında Erdoğan tarafından öğretmenler için geliştirilen ve 2018 yılında Karaçam ve Pulur tarafından hakemlere uyarlanan Hakemler İçin Mesleki Haz Ölçeği (HİMHO) kullanılmıştır. HİMHO 7 madde (örnek madde: Görevlendirildiğim her yeni maçı sabırsızlıkla beklerim) ve tek boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınan puan arttıkça hakemlik mesleğinden alınan haz da artmaktadır. Karaçam ve Pulur (2018) tarafından yapılan analizler sonucunda toplam açıklanan varyansın %50.59 olduğu ve maddelerin tek faktör altında toplandığı görülmüştür. Ölçek için alfa iç tutarlık katsayı .83 ve KMO değerinin .85 olduğu görülmüştür. Ölçeğe uygulanan DFA analizi sonucunda $\chi^2/sd = 1.636$ RMSEA = .07, CFI = .96, GFI = .94, AGFI = .90, RMR = .01 ve NFI = .92 olduğu görülmüştür. HİMHO'nun

madde toplam korelasyonlarının .56 ile .84 arasında değişiklik gösterdiği ve *t*-değerlerinin tüm maddelerde anlamlı olduğu saptanmıştır ($p < .001$).

Bu çalışma için yapılan analizlerde tüm ölçek için açıklanan varyansın %51.90 olduğu ve maddelerin tek faktör altında toplandığı görülmüştür. Ölçek için alfa iç tutarlık katsayı .84 ve KMO değerinin .87 olduğu görülmüştür. Ölçeğe uygulanan DFA analizi sonucunda $\chi^2/sd = 1.736$ RMSEA = .07, CFI = .95, GFI = .94, AGFI = .90, RMR = .01 ve NFI = .93 olduğu görülmüştür.

Verilerin analizi

Bu araştırmada öncelikle uygulamanın tüm katılımcılarına çalışmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir. Verilerin çözümlenmesi SPSS 21 ve AMOS programları kullanılarak yapılmıştır. Verilerin analizinde öncelikli olarak veri seti hatalı değer, aykırı değer ve çoklu bağıntı açısından incelenmiştir. Bu süreçte hatalı olarak girilen veri olmadığı gözlenmiştir. Dağılımın normalliği Shapiro Wilk testi ile incelenmiştir. Eldeki verilerin normal dağılıma sahip olduğu görülmüştür. Basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeyleri ile cinsiyet, branş ve hakemlikten elde edilen gelirlerinden memnun olma durumlarına göre farklılığın analizinde *t* testi, eğitim durumu ve klasmana göre farklılığın analizinde çoklu varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Basketbol ve futbol hakemlerinin yaş, kıdem ve maç sayısı değişkenleri arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile incelenmiştir. Anlamlılık düzeyi $p < .05$ alınmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeylerinin cinsiyete göre *t*-testi sonuçları

Değişkenler	Kadın (<i>n</i> = 50)		Erkek (<i>n</i> = 275)		<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>P</i>
	\bar{X}	<i>S</i>	\bar{X}	<i>S</i>			
Mesleki haz	29.00	5.07	32.20	3.40	5.36	312	.00*

* $p < .05$

Tablo 1 incelendiğinde basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeyleri arasında cinsiyetlerine göre erkek hakemler lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p < .05$).

Tablo 2. Basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeylerinin branşa göre *t*-testi sonuçları

Değişkenler	Basketbol (<i>n</i> = 200)		Futbol (<i>n</i> = 125)		<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>P</i>
	\bar{X}	<i>S</i>	\bar{X}	<i>S</i>			
Mesleki haz	31.75	3.71	31.76	4.07	.01	312	.98

* $p < .05$

Tablo 2 incelendiğinde, basketbol ve futbol Hakemlerinin mesleki haz düzeylerinin branşa göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir ($p > .05$).

Tablo 3. Basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeylerinin hakemlikten elde edilen gelir düzeyinden memnun olma durumlarına göre t-testi sonuçları

Değişkenler	Memnunum (n = 115)		Memnun değilim (n = 210)		t	sd	P
	\bar{X}	S	\bar{X}	S			
Mesleki haz	33.88	2.09	30.57	4.07	8.01	312	.00*

* p < .05

Tablo 3 incelendiğinde, basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeylerinin hakemlikten elde edilen gelirlerinden memnun olma durumlarına göre gelirinden memnun olanlar lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir (p < .05).

Tablo 4. Basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeyleri ile yaş, hakemlik yılı ve yönetilen maç sayısı (bir sezon içinde) arasındaki korelasyon

Değişkenler	n	Yaş	Kıdem	Yönetilen maç sayısı (bir sezon içinde)
Mesleki haz	325	.03	.07	.22**

** p < .01

Tablo 4 incelendiğinde, basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeyleri ile yönetilen maç sayısı arasında pozitif yönlü, düşük ve anlamlı ilişki olduğu görülmüştür (p < .01). Bu durum yönetilen maç sayısı arttıkça hakemlik mesleğinden alınan haz artmaktadır şeklinde yorumlanabilir. Basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeyleri ile yaşla ve hakemlik yılı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (p > .05).

Tablo 5. Basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeylerinin klasmana göre anova sonuçları

Değişkenler	Grup	n	\bar{X}	S	Var. K.	KT	sd	KO	F	p
Mesleki haz	1. Aday	44	31.21	4.29	G. Arası	15.66	2	7.83	.53	.58
	2. İl	104	31.99	4.13						
	3. Klasman	177	31.72	3.57	G. İçi	4599.94	311	14.79		
	Toplam	325	31.75	3.84	Toplam	4615.60	313			

Tablo 5 incelendiğinde, basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeylerinin klasmana göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür (p > .05).

Tablo 6. Basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeylerinin eğitim durumu değişkenine göre anova sonuçları

Değişkenler	Grup	<i>n</i>	\bar{X}	<i>S</i>	Var. K.	KT	<i>sd</i>	KO	<i>F</i>	<i>p</i>
Mesleki haz	1. Lise	65	32.01	3.15	G. Arası	54.77	2	27.38	1.86	.15
	2. Lisans	200	31.92	3.85						
	3. Lisansüstü	60	30.85	4.37	G. İçi	4560.83	311	14.66		
	Toplam	314	31.75	3.84	Toplam	4615.60	313			

Tablo 6 incelendiğinde, basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeylerinin eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür ($p > .05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada basketbol ve futbol hakemlerinin hakemlik mesleğinden duydukları haz ve bazı demografik değişkenlerle olan ilişkisi incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeyleri arasında cinsiyetlerine göre erkek hakemler lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Mesleki haz ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında erkek hakemlerin ortalamasının kadın hakemlerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum erkek hakemlerin hakemlik mesleğinden daha fazla haz aldıkları şeklinde yorumlanabilir. Kadın hakemlerin mesleki haz puanlarının düşük olmasının nedeninin toplumsal yapı içindeki kadının konumu ve kadın hakemlere yönelik bakış açısının kadın hakemlerin algısı üzerine etkisiyle ilgili olabileceği düşünülmektedir. Yapılan ayrıntılı alan yazın taramasında hakemlerin mesleki haz düzeyleriyle cinsiyetlerini karşılaştıran bir çalışmaya rastlanamamıştır. Araştırmanın bu yönüyle alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeylerinin branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz puan ortalamaları incelendiğinde ortalamalarının neredeyse eşit olduğu görülmüştür. Yapılan ayrıntılı alan yazın taramasında hakemlerin mesleki haz düzeyleriyle branşlarını karşılaştıran bir çalışmaya rastlanamamıştır. Araştırmanın bu yönüyle alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeylerinin hakemlikten elde edilen gelirlerinden memnun olma durumlarına göre incelendiğinde gelirinden memnun olanlar lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. Basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz puan ortalamaları incelendiğinde kazandığı ücretten memnun olan hakemlerin mesleki haz düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum hakemlikten elde edilen gelirin hakemlerin mesleki haz düzeylerinde etkili bir değişken olduğunu göstermektedir. Yapılan ayrıntılı alan yazın taramasında hakemlerin hakemlikten elde edilen gelirlerinden memnun olma durumlarına göre mesleki haz düzeylerini karşılaştıran bir çalışmaya rastlanamamıştır. Araştırmanın bu yönüyle alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeyleri ile yönetilen maç sayısı arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Bu durum yönetilen maç sayısı arttıkça hakemlik mesleğinden alınan haz artmaktadır şeklinde yorumlanabilir. Ekmekçi (2011), Weinberg ve Richardson'ın iyi bir hakemin özelliklerinden bahsettiği çalışmada üst düzey hakemlerin işlerinden son derece zevk aldıklarını belirtmiş ve iyi hakemliğin çok çalışma, kendini adanma ve çok uygulama gerektirdiğini belirtmiştir. Ayrıca bir hakemin hakemlikten haz alması azalır, uygulamada ve işteki çabasında motivasyon eksikliği olacağını söylemiştir. Bu bağlamda alan yazındaki araştırma sonuçları ile bu araştırmanın sonuçları paralellik göstermektedir.

Basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeyleri ile hakemlerin yaşları ve hakemlik yılı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ayrıntılı alan yazın taramasında hakemlerin mesleki haz düzeyleri ile yaş ve kıdemleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaya rastlanamamıştır. Ancak Erdoğan (2013) ve Karaçam ve ark., (2017) öğretmenler üzerine yaptığı çalışmalarda çalışmanın aksine öğretmenlerin yaş ve kıdemleri arttıkça mesleki haz düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda alan yazındaki araştırma sonuçları ile bu araştırmanın sonuçları farklılık göstermektedir. Bu farklılığın hakem grubunun kendine özgü özelliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeylerinin klasmana göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Yapılan ayrıntılı alan yazın taramasında hakemlerin mesleki haz düzeyleriyle klasmanlarını karşılaştıran bir çalışmaya rastlanamamıştır. Araştırmanın bu yönüyle alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Basketbol ve futbol hakemlerinin mesleki haz düzeylerinin eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Yapılan ayrıntılı alan yazın taramasında hakemlerin mesleki haz düzeyleriyle eğitim durumlarını karşılaştıran bir çalışmaya rastlanamamıştır. Araştırmanın bu yönüyle alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

SONUÇ

Yapılan analizlerde basketbol ve futbol hakemlerinin cinsiyetleri, hakemlikten elde ettikleri gelir düzeyi ve hakemlerin yönettikleri maç sayılarının hakemlerin mesleki haz düzeyleri üzerinde önemli bir değişken olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ÖNERİLER

1. Bu çalışmada basketbol ve futbol hakemlerinin pozitif inançlarından mesleki haz konu edilmiştir. Yapılacak başka çalışmalarda hakemlerin diğer pozitif inançlarına yönelik çalışmalar yapılabilir.
2. Bu çalışmada mesleki haz kavramı bilişsel düzeyde algısal olarak ele alınmıştır. Yapılacak uygulamaya dönük çalışmalar alan yazına katkı sağlayabilir.

KAYNAKLAR

1. Büyüköztürk, Ş. (2010). Bilimsel araştırma yöntemleri (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
2. Chan, D. W. (2009). The hierarchy of strengths: Their relationships with subjective well-being among Chinese teachers in Hong Kong. *Teaching and Teacher Education*, 25, 867-875.
3. Ekmekçi, R. (2008). Basketbol hakemlerinin stres kaynakları ile stresle başa çıkma yöntemlerinin tesbiti ve önleyici yönetsel uygulamaların geliştirilmesi (Unpublished doctoral dissertation). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

4. Ekmekci, R. (2011). İyi bir hakemin özellikleri. Pamukkale Journal of Sport Sciences, 2, 1-5.
5. Ekmekçi, R. (2016). Hakemlikte psikolojik hazırlık. Ankara: Detay Yayıncılık.
6. Erdoğan, O. (2013). İlköğretim öğretmenlerinin öz yeterlilik ve başarı algılarında yordayıcı olarak akademik iyimserlik, umut ve mesleki haz. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
7. Fagerström, L. (2009). Positive life orientation—an inner health resource among older people. Scandinavian Journal of Caring Sciences, 24, 349-356.
8. Guillén, F., & Feltz, D. L. (2011). A conceptual model of referee efficacy. Frontiers in psychology, 2, 25.
9. Hoy, W. K., & Tarter, C. J. (2011). Positive psychology and educational administration: An optimistic research agenda. Educational Administration Quarterly, 47(1), 427- 447.
10. Josephson, M., & Vingard, M. (2007). Zest for work? Assessment of enthusiasm and satisfaction with the present work situation and health – A 1.5-year follow-up study. Work, 29, 225-231.
11. Karaçam A. & Pulur A. (2016). Identification the Relation between Active Basketball Classification Referees' Empathetic Tendencies and Their Problem Solving Abilities. Universal Journal of Educational Research, 4 , 1912 - 1917.
12. Karaçam, A , Pulur, A . (2018). Hakemler İçin Mesleki Haz Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması-HİMHÖ. Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 3 (2), 35-45. DOI: 10.31680/gaujss.416737
13. Karaçam, A., Pulur A. & Adıgüzel, S. N. (2017). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Haz Ve Fiziksel Öz Saygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Ömer Halisdemir Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 11(2).
14. Lent, R. W., & Brown, S. D. (2006). Integrating person and situation perspectives on work satisfaction: A social-cognitive view. Journal of Vocational Behavior, 69, 236-247.
15. Lent, R. W., Nota, L., Soresi, S. ve ark., (2011). Predicting the job and life satisfaction of Italian teachers: Test of a social cognitive model. Journal of Vocational Behavior, 79, 91-97.
16. Park, N., & Peterson, C. (2010). The urban psychology of character strengths. American Psychological Association, 65(6), 535-547.
17. Peterson, C., & Seligman, M. E. P. (2004). Character strengths and virtues: A handbook of classification. New York, NY: Oxford University.
18. Peterson, C., Park, N., Hall, N. ve ark., (2009). Zest and work. Journal of Organizational Behavior, 30(2), 161-172.
19. Sezgin, F., & Erdogan, O. (2015). Academic optimism, hope and zest for work as predictors of teacher self-efficacy and perceived success. Educational Sciences: Theory & Practice, 15(1), 7-19.
20. Tuero, C., Taberner, B., Marquez, S., & Guillen, F. (2002). Análisis de los factores que influyen en la práctica del arbitraje [Analysis of the factors affecting the practice of refereeing]. SCAPE, 1(1), 7–16.
21. Weinstein, N., & Ryan, R. M. (2009). Vitality. In S. J. Lopez (Eds.), The encyclopedia of positive psychology (pp. 1023-1025). Singapore: Blackwell.